

Združenie Svatobor - Romano Barardo /Rómovia - záhradníci/ :

popis projektu

Ciele alebo prečo podporovať záhradníčenie u Rómov ?

Naše 10-ročné skúsenosti hovoria, že podpora sociálnej inklúzie cez vzdelávanie a rozvoj záhradníckych činností Rómov má zmysel, keďže vidíme, že cez záhradníčenie sa u Rómov postupne deje viacero pozitívnych zmien. Tie majú podobu naplňovania týchto cieľov :

***podpora zmyslu života a rozvoj medzietnického dialógu a spolupráce – záhrada ako priestor pre stavanie mostov medzi ľuďmi**

V obciach kde pôsobíme je možné vidieť ako si Rómovia-záhradníci si postupne budujú úctu nerómskej majority. Títo Rómovia sa totiž pekne starajú o svoje domčeky so záhradkami. Do svojich životov vnášajú nový zmysel. Do priestorov v obciach votkávajú ducha krásy a harmónie. Nerómovia takýchto kultivovaných Rómov skôr oslovia, ponúkajú im možnosti na zamestnanie, či aspoň sezónne práce. Cez spoločnú prácu rôznych etník sa vytvára priestor na rozhovor, vzájomné poznávanie sa a pokojné spolunažívanie.

***znižovanie kriminality týkajúcej sa krádeží a vandalizmu**

Sociálne vylúčení Rómovia, ktorí si dopestujú vlastnú zeleninu a ovocie nemajú potrebu kradnúť tieto naturálie ľuďom z nerómskej majority. Platí tiež, že po fyzicky namáhavej práci na záhrade má človek chuť si oddýchnuť a nie vybíjať sa v nejakom pouličnom vandalizme. A okrem iného, keď Róm (napr. i bývalý zlodej v záhradách) začne farmárčiť, tak vtedy pochopí, že koľko driny a potu je potrebné pre to, aby sa dopestovali hoci len obyčajné uhorky, či cibuľa. Takýto rómsky záhradník sa potom vie lepšie vcítiť do do pocitov iných záhradníkov, ktorým po dlhom lopotení čosi zmizlo z ich polí ...

***zlepšovanie zdravotného stavu Rómov cez zdravú výživu**

O značnej časti Rómov s nižším vzdelaním je známe, že konzumujú veľa mäsa, sladkostí, výrobkov z bielej múky a tiež aj pijú veľa alkoholu, či mnohí z nich fajčia. To, že cez dopestovanie zeleniny a ovocia včlenia rómski záhradníci do svojej stravy zdravé impulzy je nesporné. U zdravších ľudí klesá spotreba liekov, sú menej časté hospitalizácie, či rôzne epidémie vyplývajúce z oslabenej imunity.

***posilňovanie potravinovej sebestačnosti/zmierňovanie hladu v chudobných komunitách**

Keď nezamestnaný Róm použije sociálne dávky od štátu /v SR– zväčša – vo výške približne 120 eur (mesačne) na úhradu faktúr za elektrinu, plyn, či bývanie, tak potom mu už len veľmi málo peňazí ostáva na potraviny. Keď si aspoň časť z potravín dokáže so svojou rodinou vypestovať, tak potom vie skôr preklenúť krízové obdobia produkciou z vlastnej záhrady a poľa.

***ekonomické benefity pre spoločnosť a obnova krajiny**

Keď Rómovia-záhradníci žijú v pokoji a neporušujú zákony, tak vtedy nepotrebuje spoločnosť stavať na ich monitoring nákladné kamerové systémy, nepotrebuje dohľad množstva policajtov, nepotrebuje oplocovať polia majority ostnatými drôtmi, nepotrebuje pre nich stavať ďalšie väzenia, či pre mladých resocializačné zariadenia. Lepší zdravotný stav zdravšie sa stravujúcich Rómov znamená tiež úspory v rezorte zdravotníctva, či sociálneho zabezpečenia. Rómovia, ktorí obnovujú krajinu, kompostujú a dokážu prostredníctvom farmárčenia žiť zmysluplne, zlepšovať svoje manuálne zručnosti, posilňovať svoju potravinovú sebestačnosť, ale aj ponúkať prebytky zeleniny a ovocia pre spotrebiteľov, si tak dokážu čosi privyrobiť a zvyšovať príjem pre svoje rodiny.

Kľúčové aktivity

Cez projekt sa podarilo rozbehnúť u Rómov napr. :

- *ekozáhradníčenie – pestovanie zeleniny, vlašských orechov a ovocných drevín;
- *vodohospodárske opatrenia – na zadržiavanie dažďovej vody, ktorá je využívaná na zavlažovanie;
- *kompostovanie – t.j. zhodnocovanie bioodpadov zo záhradníckej činnosti;
- *environmentálna výchova – pre deti, mládež a dospelých;
- *kultiváciu krajiny a terapeutické aktivity – vnášanie krásy do sveta ako cesta pre zušľacht'ovanie duše a medziľudských vzťahov.

Výsledky (kvantitatívne hodnotenie, kvalitatívne je v časti o cieľoch projektu)

Hlavne cez tieto činnosti združenie Svatobor so svojimi partnermi od roku 2006 až doteraz :

- * poskytlo prácu a príjem pre 123 Rómov a 115 Nerómov a aktivizovalo 121 dobrovoľníkov;
- * poskytlo školiace služby a zapojilo do záhradníčenia a obnovy krajiny vyše 1 000 ľudí (najmä Rómov) v 31 lokalitách;
- * odstránilo 2 skládky odpadov a na ich miestach spolu s miestnymi komunitami vytvorilo ekozáhradníctvá a ihriská (napr. pre plážový volejbal, minifutbal a tenis) vytvorilo 3 vodné nádrže s drenážnym systémom na zber dažďovej vody;
- * spracovalo 3 000 ton bioodpadov a z nich vyprodukovalo vyše 1 000 ton kompostu;
- * vyprodukovalo vyše 100 000 kg zeleniny a ovocia, ktorými sme zmiernili hlad v rodinách žijúcich v biede.

Združenie Svatobor - Ľudia zapojení do projektu

Projekt zastrešuje občianske združenie Svatobor. Pre naplnenie cieľov projektu pracuje 12 združením platených pracovníkov (projektový manažér/fundraiser, finančná manažérka/administratívna pracovníčka, účtovníčka, poradkyňa pre daňové a právne otázky, manažérka pre medzinárodné projekty a partnerstvá, novinárka, fotograf, vedúci záhradník/lektor s 2 pomocnými záhradníkmi/lektormi, kompostmajster, pracovníčka pre predaj produkcie) a 121 dobrovoľníkov.

Hlavné zdroje financovania a partneri

Za 10 rokov realizácie aktivít projektu bolo do nich vložených vyše 900 tis. eur. Hlavné zdroje jeho financovania predstavujú :

- 1.príjmy z predaja zeleniny, ovocia a orechov;
- 2.príspevky od štátu a EÚ fondov (napr. od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny);
- 3.granty od nadácií (napr. z Karpatskej nadácie, z nadácie Ekopolis /cez tzv. Nórsky finančný mechanizmus/, Open Society Foundation, ...) a od iných donorov (napr. Rozvojový program OSN – schéma GEF SGP, Francúzske ministerstvo zahraničných vecí, ...);
- 4.dary členov a sympatizantov občianskeho združenia Svatobor (dary pochádzajú hlavne zo strany zakladateľa združenia – Štefana Straku a jeho rodiny, ktorá časť zo zisku rodinnej/stavebnej firmy odvádza na podporu verejnoprospešných, vzdelávacích a charitatívnych aktivít v prospech sociálneho začlenenia rómskych komunít)

Do uskutočňovania projektu sú zapojení viacerí ďalší partneri. Napr. :

- *mimovládne organizácie (Priatel'ia Zeme – poskytujú hlavne poradenskú pomoc);
- *Slovenský pozemkový fond a Gréckokatolícka cirkev (ktoré poskytujú pozemky pre záhradníčenie Rómov);
- *firmy (napr. poľnohospodárske družstvá, ktoré pomáhajú pri vybraných kultivačných prácach);
- * mestá a obce (hlavne z okresu Vranov nad Topľou).

Spôsob realizácie aktivít

Teda ako postupujeme v združení Svatobor pri naplňovaní nášho zámeru ? Zameriavame sa uskutočňovanie kombinácie viacerých opatrení týkajúcich sa Rómov. Napr. :

- školíme ich (hlavne cez praktickú činnosť), tak aby vedeli samostatne pestovať zeleninu, ovocie, či napr. i kompostovať bioodpady;

- hľadáme a sprostredkujeme pre nich pozemky, tak mali miesto pre záhradnícku činnosť;
- poskytujeme im tzv. štartovacie balíčky, ktoré obsahujú náradie, osivá, dreviny, tak aby mali pomôcky pre svoju prácu;
- dlhodobo im radíme a pomáhame v zakladaní záhrad, kompostovísk, nádrží na dažďovú vodu, či ohľadne rekultivácie krajiny;
- postupne rozvíjame komunitou podporované poľnohospodárstvo a debničkový systém, skrze ktorý predávame zeleninu, ovocie a orechy od rómskych záhradníkov pre reštaurácie, bioobchody, či rôznych iných záujemcov;
- usilujeme sa sieťovať viacerých partnerov (napr. ľudí z obecných úradov, firiem, občianskych združení, nadácií, cirkví, štátnych inštitúcií a organizácií,...), spájať finančné a nefinančné zdroje, tak aby sa vytvorili podmienky pre záhradnícke činnosti v ďalších lokalitách;
- lobujeme za nové legislatívne a finančné podporné mechanizmy;
- snažíme sa oslovovať masmédiá, tak aby nám pomohli v komunikácii dobrých skúseností;
- či hľadáme vyslancov, ktorí by nám pomohli šíriť projekt Romano Barardo (Rómovia-záhradníci).

Zhrnutie projektu

Projekt sa zameriava na rozvoj záhradníckych činností u Rómov (hlavne u rómskych žien).

Inovatívny je tým, že prináša na Slovensku :

* novú myšlienku, t.j. sociálne začleňovanie Rómov (bývalých kočovníkov/migrantov) cez rozvoj ich záhradníckych činností a starostlivosť o krajinu;

* tvorivý prístup k zapájaniu cieľových skupín – napr. tým, že prepojil sociálne služby v prospech viacerých znevýhodnených komunít (zdravotne handicapovaní, Rómovia, mladí po skončení detského domova, ...). Naplňovanie aktivít projektu tiež prináša rozvoj potenciálu nízkokvalifikovaných osôb a dlhodobé prínosy pre ľudí žijúcich v chudobe (napr. zlepšenie potravinovej sebestačnosti, zdravotného stavu, prostredia v ktorom žijú, ...). Náš prístup charakterizuje nielen zapájanie jednotlivcov, ale aj celých rodín; dôraz na rozvoj praktických zručností, využívanie motivátorov pre vzdelávanie /napr. starostov, kňazov/; výsledky vzdelávania /=úroda/ slúžia na podporu potravinovej sebestačnosti, ... ;

*iný spôsob práce/vzdelávania ľudí z chudobných osád - napr. rozvoj vedomostí a praktických záhradníckych zručností reaguje na obmedzené možnosti mobility ľudí žijúcich v hmotnej núdzi a preto sa uskutočňuje priamo v ich príbytkoch a na pozemkoch, ktoré vlastní/prenajímajú Rómovia. Špecifické pre projekt je tiež to, že sa realizuje vďaka viaczdrojovému financovaniu dlhodobo (vyše 10 rokov) a komplexne (poradenská pomoc, štartovacie balíčky osív a náradia, zabezpečovanie pozemkov, ...) čo prináša viditeľné pozitívne zmeny v rozvoji komunít (napr. v postojoch k vzdelávaniu, k práci) a obnove krajiny (kompostovanie bioodpadov, odstraňovanie skládok, skrášľovanie životného prostredia, ...);

*zmeny vnímania Rómov u nerómskej verejnosti – tým, že celoštátne a regionálne médiá (napr. TA3, sme.sk, TASR, Markíza, ...) prinášajú opakovane pozitívne správy o príbehoch rómskych záhradníkov a tiež vďaka tomu, že projekt získal niekoľko ocenení v zahraničí (napr. od UNESCO – Konfuciova cena 2015 - za sociálne začleňovanie a vzdelávanie Rómov cez rozvoj ich záhradníckych zručností a aktivít; Štefan Straka /vedúci združenia/ na základe realizácie projektu bol v roku 2015 vybraný organizáciou Ashoka za tzv. Ashoka Fellow) a v SR (napr. Roma Spirit 2012 – 1. miesto v kategórii mimovládna organizácia, Cena Americkej obchodnej komory v SR 2014; Cena nadácie Orange – 1. miesto v kategórii komunitný rozvoj) sa kladne ovplyvňuje verejná mienka. Rómovia z lokalít, kde pôsobíme sú už i preto vnímaní nie ako paraziti, ale ako spoločensky užitoční. Aj vďaka tejto publicite a práci viacerých partnerov združenia prejavujú záujem o záhradníčenie Rómovia v ďalších lokalitách na Slovensku.

Video-ukážka – reportáž televízie TA3 :

<http://www.ta3.com/clanok/1067019/unesco-udelilo-konfuciovu-cenu-slovenskej-ekofarme.html>